

Література:

1. Шугало А. Я. Кримінальна відповідальність за домашнє насильство в Україні : дис. ... д-ра філософії в галузі права : 081. Львів, 2025. 229 с.

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

3. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. К.: Ваіте, 2019. 288 с.

4. Freeman Karen. Domestic and family violence by juvenile offenders: offender, victim and incident characteristics. URL: https://bocsar.nsw.gov.au/documents/publications/bb/bb101-150/bb136-report-domestic-and-family-violence-by-juvenile-offenders.pdf?utm_source=chatgpt.com

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-139>

Беляков Максим Сергійович,

аспірант юридичного факультету

Вищий навчальний заклад «Національна академія управління»

м. Київ, Україна

НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ СТАНДАРТИ ТА ТЕХНІЧНІ РЕГЛАМЕНТИ: ПРОБЛЕМИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Національні екологічні стандарти відіграють важливе значення у захисті екологічних прав людини. На сьогодні алгоритм введення стандартів у правову систему України визначається механізмом взаємодії національних екологічних стандартів та технічних регламентів. Національні стандарти не є специфічним різновидом нормативно-правових актів, оскільки зазвичай не є обов'язковими до застосування. У зв'язку з цим, національні стандарти можна вважати нормативно-технічними документами, які можуть діяти як в межах правової системи держави, так і поза нею.

На даний час функціонує така формула взаємодії національних екологічних стандартів та технічних регламентів: такі стандарти є одним із ключових (хоча і не єдиним) способом забезпечення відповідності продукції вимогам технічних регламентів (наряду із

кодексами добросовісної практики, технічними специфікаціями, іншими нормативними документами). Зокрема, згідно ч. 3 ст. 11 Закону «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», відповідність продукції вимогам технічних регламентів може бути забезпечена шляхом застосування національних стандартів та/або інших технічних специфікацій, посилання на які містяться у відповідних технічних регламентах. У технічному регламенті зазначається, чи відповідність продукції таким національним стандартам та/або іншим технічним специфікаціям є єдиним способом, чи одним із способів задоволення вимог цього технічного регламенту. Посилання в технічних регламентах на зазначені національні стандарти можуть мати форму переліків національних стандартів для цілей застосування відповідних технічних регламентів [1].

Очевидним є те, що за такої моделі взаємодії між технічними регламентами та національними екологічними стандартами мова йде не стільки про обов'язковість екологічних стандартів щодо охорони та безпеки навколишнього природного середовища як нормативних документів, скільки про обов'язковість екологічних вимог, прямо визначених у тексті відповідного технічного регламенту. В свою чергу, екологічні стандарти в даному разі містять по суті добровільні вимоги, додержання яких згідно технічного регламенту є лише одним із способів виконання вимог регламенту, від якого виробник цілком може відмовитися.

Фактично маємо ситуацію, коли Кабінет Міністрів України або центральний орган виконавчої влади, приймаючи технічний регламент має можливість ухилитися від посилання на обов'язкову силу національного екологічного чи державного стандарту і замінити його (нехай навіть і на підставі відповідної директиви чи регламенту ЄС) екологічними вимогами, що із національних екологічних стандартів можуть прямо і не витікати. В перспективі це може призвести, по-перше, до довільного тлумачення тих чи інших екологічних вимог із боку державних органів, які приймають технічні регламенти, а по-друге, до ігнорування ролі національного органу стандартизації на користь прямого запозичення екологічних вимог із тексту профільних європейських регіональних чи міжнародних стандартів. Іншими словами, мова йде про автоматичну заміну національних регуляторних механізмів міжнародними без їх гармонізації через механізм, передбачений Законом України «Про стандартизацію» [2]. По суті, при цьому повністю ігноруються інтереси всіх сторін, задіяних у процесі національної екологічної стандартизації як через діяльність технічного комітету 82 «Охорона довкілля», так і через роботу в керівній раді національного органу стандартизації.

Вважаємо такий підхід невинуватим і у зв'язку з цим пропонуємо доповнити ч.3 ст. 11 Закону «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» абзацем 3 наступного змісту: «Посилання на національні стандарти в галузі охорони навколишнього природного середовища в технічних регламентах на продукцію, що може мати негативний вплив на стан довкілля, є обов'язковим. Відповідність продукції вимогам таких стандартів у галузі охорони навколишнього природного середовища надає презумпцію відповідності такої продукції, пов'язаних з нею процесів або методів виробництва чи інших об'єктів вимогам таких технічних регламентів».

Відповідно до ч. 2 ст. 8 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» відповідні державні органи, до повноважень яких належить прийняття нормативно-правових актів, у межах своєї компетенції затверджують переліки національних стандартів для цілей застосування технічних регламентів [1].

Дане положення деталізовано в постанові Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1057 «Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади та Служба безпеки України здійснюють функції технічного регулювання» [3]. В ньому, зокрема, визначено, що Міндовкілля здійснює функції технічного регулювання у сфері охорона навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки; лісове господарство, у тому числі вимоги до маркування, етикетування, позначень, пакування продукції лісового господарства (крім видів продукції, які включені до сфер діяльності, в яких функції технічного регулювання здійснюються іншими центральними органами виконавчої влади, і стосовно яких встановлені характеристики щодо її екологічної безпечності). Це означає, що саме Міндовкілля є профільним органом, на який покладено повноваження щодо надання обов'язкової сили національним екологічним стандартам через затвердження переліку тих стандартів, відповідність яким означає відповідність об'єктів оцінки вимогам технічних регламентів.

Однак, у такому формулюванні зазначеної постанови міститься суттєвий недолік. Міндовкілля є єдиним органом, щодо якого в частині вищевказаного повноваження зроблено виключення – воно затверджує такі переліки лише щодо тих видів продукції, які не включені до сфер діяльності, в яких функції технічного регулювання здійснюються іншими центральними органами виконавчої влади. Іншими словами, по суті функція Міндовкілля стає субсидіарною, а говорячи відверто – декларативною, оскільки практично всі види продукції, що мають або можуть мати негативний вплив на довкілля, охоплюються сферами компетенції інших центральних органів виконавчої влади. Виходить,

що Міндовкілля по суті не має власної предметної компетенції щодо надання обов'язкової сили тим чи іншим національним екологічним стандартам, хоча саме воно має найбільш кваліфікований персонал, інформаційну базу, організаційну структуру для ефективного регулювання суспільних відносин у сфері охорони навколишнього природного середовища. На нашу думку, такий підхід є не виправданим і вимагає відповідних законодавчих коректив.

У зв'язку з викладеним, пропонуємо доповнити ст.8 Закону «Про технічні регламенти і оцінку відповідності» частиною 5 такого змісту: «Переліки національних стандартів, відповідність яким надає презумпцію відповідності продукції, пов'язаних з нею процесів або методів виробництва чи інших об'єктів вимогам технічних регламентів в частині вимог до охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки, додатково підлягають погодженню з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки».

Література:

1. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15 січня 2015 року № 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19>
2. Про стандартизацію : Закон України від 05 червня 2014 року № 1315-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>
3. Про визначення сфер діяльності, в яких центральні органи виконавчої влади та Служба безпеки України здійснюють функції технічного регулювання : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1057. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-2015-%D0%BF>